

ESTLAND

Innbyggertall: 1.582.000

Areal: 45.100 km²

Natur og klima: En tiendedel av Estland består av 1.520 øyer i Østersjøen. Landskapet er for det meste flatt med karrig jord og sump-områder. Estland er gjennomført av elver og det er 1.500 innsjøer i landet. 36 prosent av territoriet er dekket av skog. Gjennomsnittstemperaturen ligger i januar på -6 grader og i juli på 17 grader.

Offisielt språk: Estisk

Etniske grupper: 61,8 % estere, 30,3 % russere, 3,1 % ukrainere, 1,8 % hviterussere og 1,1 % finner.

Levealder: 65 år menn og 75 år kvinner

Hovedstad: Tallinn

Penge-enhet: Kroon

Statsform: Republikk

Statsoverhode: President Lennart Meri

Regjeringssjef: Statsminister Mart Laar

Næringsstruktur: Estland har et avansert jordbruk som er konsentrert om kjøtt og melkeproduksjon. De tidligere statseide kollektivene er i ferd med å privatiseres. 36 prosent av landet er dekket av skog og følgende er tømmer, møbelproduksjon og papirindustri viktig. Estland produserer også sko og klær. Landet har store mengder oljeskifer.

Antall sykehus-senger: 1 pr 83 personer

Antall leger: 1 pr. 207 personer

Barnedødelighet: Per 1.000 levendefødte: 14,7 (1989)

Antall TV-apparater: 1 per 2,7 personer

Internasjonale tilknytninger: FN, IMF, NACC, KSSE.

Handelsrelasjoner med Norge:
Import 50,5 millioner
Eksport 8,4 millioner

Nærmeste representasjon:
Konsul Arve Røys Stranden
Schwensensgate 5
0170 Oslo

Arbeiderbladet

BEST I K

Estland har det siste året lagt grunnen for en positiv økonomisk og demokratisk utvikling. Til tross for lav levestandard og problemer som knytter seg til det store ikke-estiske mindretallet og derfor forsurer forholdet til Russland, er det optimisme å spore. Estland er best i den baltiske klassen.

DET MINSTE av de unge baltiske demokratiene har kommet lengst i omdannelsen av samfunnet etter 50 års sovjetisk okkupasjon. Gatebildet i Tallinn preges av fylte

butikkhyller, flotte vestlige biler og hus som blir pusset opp. Nysgjerrige turister strømmer til Tallinn og den sjarmende Gamlebyen.

Modell

Det internasjonale valutafondet beskriver Estlands økonomiske reformer som en modell for andre. Etter en voldsom inflasjon i fjor er prisøkningen flatet ut til 2-3 prosent pr. måned. Penge-reformen i juni 1992 har gitt en forholdsvis stabil valuta, estisk kroon.

Regjeringen startet i fjor høst et privatiseringsprogram av statsbedrifter og den andre puljen ble nylig avertert til salg. Men under den fine overflaten er det fortsatt fattigdom og økende arbeidsledighet rammer hardt. En av følgene er en voldsom økning i alle typer kriminalitet de siste par årene, men dette er nå på retur.

Frie valg

Vanskelige hindre i den politiske prosessen er passert uten større feiltrinn. En ny grunnlov som gir Estland et parlamentarisk system med en sterk president, ble vedtatt i en folkeavstemning i juni i 1992. De første frie valgene i etterkrigstid på nasjonalforsamling – Riigikogu – og president i fjor høst, resulterte i en borgerlig dominert regjering og forfatteren Lennart Meri som landets overhode.

Den borgerlig dominerte regjeringen er basert på statsminister Mart Laars Fedrelandsforbund (Isamaaliit), det nasjonalistiske ERSK, Sõltumatud (De uavhengige) og sosialdemokraterne. Koalisjonen har 53 av 101 mandater i parlamentet.

Minoritetene

Valgkampen ble preget av en følelsesladet debatt om forholdene for det ikke-estiske mindretallet, som utgjør nærmere 40 prosent av befolkningen. Det betente temaet har ført til et temmelig kjølig forhold til den russiske naboen. Russlands utenriksminister prøvde i mai å hindre Europarådet fra å ta opp Estland som medlem før det russiske mindretallets rettigheter er avklart.

Ifølge president Lennart Meri er de russiske anklagene tilbakevist av en gruppe fra Konferansen om sikkerhet og samarbeid i Europa (KSSE), som nylig besøkte Estland. Også Europarådet har de facto gjort det gjennom å oppta Estland.

Hovedanklagen

Hovedanklagen har gått på at om lag 600.000 personer – hovedsaklig russere (og ukrainere) som sovjetmakten bevisst koloniserte Estland med etter 1945, samtidig med at titusener av estere ble deportert – ikke automatisk har krav på estisk statsborgerskap. Særlig de unge som er født her betrakter Estland og ikke Russland som sitt hjemland.

Ifølge loven kan ikke-estere søke om statsborgerskap dersom de har bodd to år i landet etter mars 1990 og ikke er krigsforbrytere eller tidligere KGB-ansatte. De må også tilfredsstille elementære språkkrav for å bli statsborgere i Estland og ha rett til å delta i valg på nasjonalforsamling.

Uavklart

Forhandlingene om tilbaketrekning av russiske militære styrker i Estland har gått tregt. Men i praksis viser det seg at antallet soldater reduseres hele tiden. Det skal være 6.500 soldater igjen. De fleste vil være ute i løpet av 1993.

I grensespørsmålet er det ikke framskritt i forhandlingene. Russland holder fast ved den øst-grensa langs Narva-elva som Stalin trakk opp etter okkupasjonen i 1940. Estland mener at Dorpatfredens grense fra 1920 er den eneste lovlige. Det omstridte området gjelder Petseri i sør og byen Ivangorod med omegn på østida av Narva.

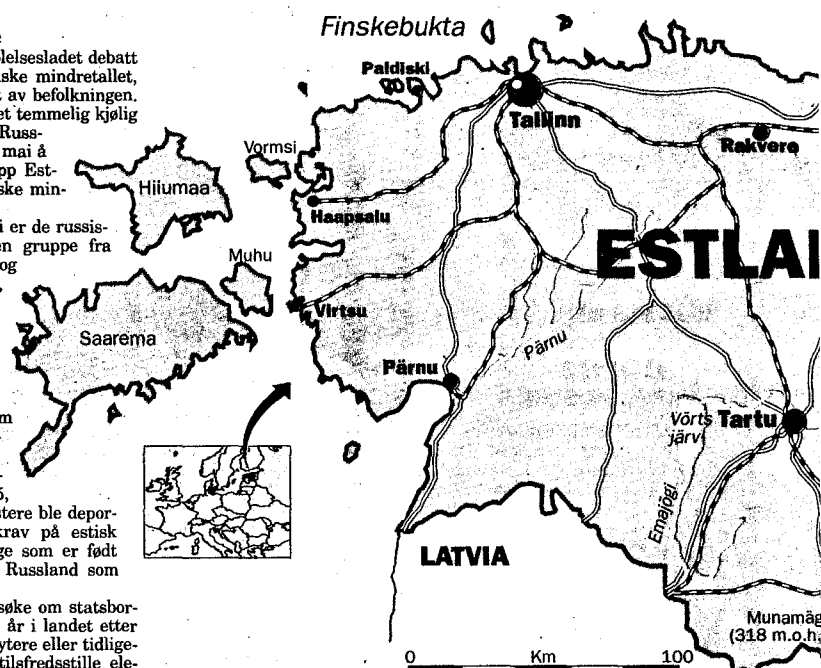
• NINA SANDÅS

Agrarlandet

AV ESTLANDS befolkning på 1,6 millioner bor 20 prosent på landsbygda. De tidligere kollektivbrukene er i ferd med å bli privatisert. I januar var 8.600 private jordbruk registrert, med en gjennomsnittlig størrelse på 26,5 hektar.

Til tross for nedgangstidene Estland har vært igjennom står landbrukssektoren for 14 prosent av bruttonasjonalproduktet og bortimot 20 prosent av eksporten.

Selv om de nordiske land har undertegnet frihandelsavtaler med Estland, har disse ikke åpnet markedet for estiske landbruksvarer. Landets myndigheter er opptatt av å få fjernet handelshindringene. Nå eksporterer man buskap til Polen, der kjøttet videreføres og selges til Vesten. Et annet viktig produkt er melkepulver som eksporteres via vestlige firmaer til Midtøsten.



LASSEN



Rådhusplassen i Tallinn og de omkringliggende gatene er blitt et travelt handels- og turiststrøk. Esteme har vært gjennom to-tre harde år, men kan snart oppleve at nedgangen snur til vekst. (Foto: Torje Akerhaug)



NORGE PÅ Plass

UTENLANDSKE selskaper har funnet at Estland har framtiden for seg. De lave arbeidskostnadene her lokker. Særlig Sverige og Finland, som står for over 60 prosent av alle utenlandsinvesteringer, er aktive i landet. Men Norge er synlig på plass med flere Statoil-stasjoner. Andre norske småselskaper er også representert i Estland. Nå forhandler også Nidar-Bergene om overtakelse av sjokoladefabrikken Kalev med over 1.000 ansatte.



Den russisktalende befolkningen i Estland er russisk-ortodokse. Kirken i Tallinn ble bygget under russifiseringsårene på slutten av 1800-tallet. (Foto: Torje Akerhaug)

HISTORIE

1100-1200: De finsk-ugriske estere, som kom til Estland om lag 3.500 år før Kristus, blir utsatt for danske og tyske koloniseringsbestrebelse.

1219-1558: Valdemar Sejr erobrer landet i 1219 og Tallinn blir grunnlagt. Etter tradisjonen skal Dannebrog ha falt ned fra himmelen under danskenes korstog i Estland. Valdemar Atterdag selger landet til den tyske ridderorden i 1346.

1558-1645: I andre halvdel av 1500-tallet forsøker Russland under Ivan den Grusomme å erobre Estland, men mislykkes. Landet blir delt mellom Sverige, Polen og Danmark. Sverige har i 1645 fått kontroll over hele området.

1645-1710: I svensketiden blir Tartu-universitetet grunnlagt. Reformen begrenser den tyske adelens makt. Under den store nordiske krig (1700-1721) erobrer Russlands Peter den Store Estland fra svenskene.

1710-1918: Den tysk-baltiske adelen får igjen sine privilegier. Bøndene blir holdt livegne til 1819. Landet opplever en kraftig økonomisk utvikling takket være havnebyen Tallinn og jernbanen fra 1870. Folketallet i byene vokser raskt.

1860-1870: Den nasjonale oppvåkningen tar fart etter innføringen av almen skoleplikt, utgivelsen av estiske aviser, nasjonalepos o.a. Russifiseringspolitikken gir næring til en voksende nasjonal bevissthet.

1917-1920: Etter marsrevolusjonen i Russland i 1917 erklærer Estland seg for autonomt. Tyske tropper besetter landet fram til høsten 1918. En periode med borgerkrig mellom «røde» og «hvite» følger. I februar 1920 blir en fredsavtale undertegnet med Russland som anerkjenner Estlands selvstendighet.

1920-1939: En demokratiakt forfatning blir vedtatt i 1920. Hyppige regjeringsskift og en økonomisk depresjon fra 1929 fører til at demokratiet lider skibbrudd i 1933. President Päts oppløser parlamentet og regjerer diktatorisk. En forsiktig demokratisering blir stoppet av 2. verdenskrig.

1940-1944: Molotov-Ribbentrop-pakten gir Sovjet fri hender til å besette landet i juni 1940. Titusener blir deportert. Tyskland okkuperer Estland i 1941. Terroren fortsetter, særlig mot jødene. Tyskerne trekker seg ut høsten 1944 og Estland fortsetter en håpløs kamp mot Sovjet. Titusener flykter utenlands.

1944-1988: Nærmere 100.000 estere blir deportert. Samtidig skjer en stor innvandring av russisk arbeidskraft til industrien. Landbruket tvangskollektiveres fra 1949. Politisk og kulturelt liv blir sovjetisert.

1988-1991: Protester mot miljødelegelsene er starten mot uavhengighet. Folkefronten blir dannet våren 1988. Utover sommeren vokser kravet om økt selvstyre. Våren 1990 får Folkefronten flertall i valget. I folkeavstemningen i mars 1991 stemmer 78 prosent for selvstendighet. Estland erklærer seg uavhengig 20. august 1991, etter det mistlykte kuppet i Moskva.